

Motion till riksdagen
2013/14:N373

av **Tomas Nilsson och Isak From (S)**

Gruvindustri för hållbar utveckling

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över behovet av att regeringen tar initiativ till att utarbeta förslag med berörda myndigheter om en stegvis fördjupad hållbarhetsprövning från social och samhällsekonomisk synpunkt i samtliga skeden av tillståndsprövningen för prospektering och gruvverksamhet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över behovet av att regeringen gör en översyn av miljöbalkens nuvarande regler för att säkerställa att det avsätts tillräckligt med ekonomiska medel för en fullständig efterbehandling när en prospektering och gruvverksamhet av någon anledning upphör.¹

Fel! Okänt namn på

¹ Yrkande 2 hänvisat till MJU.

Motivering

Gruvindustrin är global utifrån marknaden men samtidigt kanske den mest lokalt förankrade industri vi har. Sveriges unika geologi har historiskt inneburit att företag och sedermera hela samhällen har vuxit fram kring rika fyndigheter av järn och andra metaller som t.ex. koppar. Utvecklingen som skett, i vissa fall över flera hundra år, har inneburit ett ömsesidigt beroende mellan gruvföretag och samhälle. Gruvföretag kan per definition inte flytta, varför hållbar utveckling i hela sin bredd, inklusive de sociala aspekterna, är viktigt för de företag som vill verka långsiktigt.

Steg för steg har utvecklingen skett och etablerade gruvföretag arbetar med allt från proaktivt arbete för kompetensförsörjning till forskning och utveckling. Ansvarstagande för bostadsbyggande, kultur och fritid är andra kännetecken. På gott och ont finns ett engagemang som har drag av gamla tiders brukssamhällen. Gruvföretagens roll i regionens och nationens välfärd byggande är betydande.

I ett sysselsättningsperspektiv är resultatet tydligt. I Kiruna kommun är arbetslösheten kanske den lägsta i Sverige och ungdomsarbetslöshet är ett närmast okänt begrepp i Malmfälten. Hela Norrbotten drar nytta av den tillväxt som sker i regionens gruvföretag.

Med gruvföretagen som grund har utveckling skett av såväl offentlig service som entreprenadföretag som säljer sina tjänster. Tillväxt i gruvnäringen skapar också nya möjligheter för regionens växande besöksnäring. Gruvbranschen och dess leverantörer/ konsulter är en viktig kundkategori.

I ett nationellt perspektiv har sedan 2007 enbart LKAB och Boliden levererat in till statskassan drygt 18 miljarder kronor i företagsskatt. Därutöver har LKAB till samma statskassa utbetalat 17,3 miljarder i aktieutdelning. Slår man samman inbetald skatt och de utdelningar som de två bolagen levererat sedan 2007 så landar man på cirka 40 miljarder kronor. Ett bra tillskott till vår välfärd.

Svensk gruvindustri är också nationens största industriinvestorare och har så varit under nästan hela 2000-talet då Boliden och LKAB tillsammans har investerat 41 miljarder kronor i sin verksamhet sedan 2007.

Bakgrund till förslaget

Historiken, fakta och de etablerade gruvföretagen till trots pågår en debatt om gruvindustrin som ger en bild av en bransch med stora brister. Inte sällan hämtas bakgrunden ifrån prospekteringar, misslyckade projekt och tvivelaktiga ekonomiska förhållanden i enskilda företag. Ofta tycks missförstånden vara störst där erfarenhet av gruvverksamhet saknas. Den rådande situationen innebär därmed ett problem för Sverige och en för svensk export avgörande näring då bilden blir djupt felaktig.

Gruvboomen likställs ofta felaktigt enbart med ett antal nyetableringar och prospekteringsprojekt. I grunden handlar det dock om tillväxt hos etablerade

Fel! Okänt namn på

företag som verkat i drygt 100 år och nu har en möjlighet att skörda frukterna av målmedveten satsning på utveckling, innovation, miljötankande och kunskap i världsklass. Samtidigt som vi med vår unika geologi kan skapa en möjlighet att välkomna fler företag att investera i stora delar av Sverige. Men det måste ske på en solid grund om branschens förtroende i sin helhet inte ska ta skada och om vi vill garantera en positiv samhällsutveckling.

För att skapa långsiktigt förtroende för gruvbranschen och säkerställa en hållbar utveckling vill vi bredda den prövning enligt lag som sker hos myndigheter och i domstol.

I miljöbalkens portalparagraf står att lagen ”skall tillämpas så att värdefulla natur- och kulturmiljöer skyddas och vårdas samt att mark, vatten och fysisk miljö i övrigt används så att en från ekologisk, social, kulturell och samhällsekonomisk synpunkt långsiktigt god hushållning tryggas”.

Men i praktiken sker inte prövningen ur social eller samhällsekonomisk synpunkt.

Förutsättningar för en fullständig prövning av dessa aspekter finns först i den slutliga bedömningen av mark- och miljödomstolen. Men redan tidigare, t.ex. vid provbrytning, där en miljökonsekvensbeskrivning och medel för efterbehandling krävs, borde underlaget vid ansökan också inkludera företagsbedömningar och samhällsekonomiska bedömningar. I sammanhanget är det värt att notera att de bolag som prospekterar inte alltid är de som har för avsikt att senare bedriva själva gruvverksamheten. Vid upprepade tillfällen är det uppenbart att samhälle och marknad haft svårigheter att bedöma enskilda projekt utifrån ett tekniskt och ekonomiskt perspektiv.

Det är viktigt att säkerställa att prospekterings- och gruvbolag avsätter tillräckligt med ekonomisk säkerhet för efterbearbetning och åtgärder för att förhindra att farliga metaller läcker ut från gruvområdet och orsakar allvarliga skador på miljön. Men också för att undvika att staten tvingas gå in och ta kostnaderna för efterbearbetning.

Men viktigast är att mark- och miljödomstolen ges utrymme att pröva ansökan i perspektiv av hela miljöbalkens portalparagraf. I det skede där ett gruvprojekt prövas av domstolen finns en detaljerad beskrivning av hur verksamheten ska drivas inklusive tekniska och infrastrukturella delar. Likaså bör en redovisning göras av vilken effekt etableringen har på lokalsamhället och regionen. En bred prövning av detta slag innebär en utökad möjlighet att hantera de eventuella konsekvenser som omgivande näringar kan ställas inför. På samma sätt ges kommunen möjlighet att yttra sig över åtagande gällande samhällsplanering och bostadsförsörjning. Prövningen kan således medverka till tydlig ansvarsfördelning och åtaganden, vilket ger förutsättningar att skapa en samverkan lokalt.

Förslag för hållbar gruvindustri

Givet ambitionen i miljöbalkens portalparagraf och ambitionen om en långsiktigt hållbar samhällsutveckling behöver domstolsprövningen kompletteras. Därför borde ansökan om prövning i mark- och miljödomstolen kompletteras

Fel! Okänt namn på

med en redovisning av såväl gruvverksamhetens ekonomiska förutsättningar vid drift som bedömning av socioekonomiska effekter för lokalsamhället. Med krav om denna typ av redovisning inför domstolsförhandling kan vi skapa en viss självreglering av branschen och trygghet i relation till hållbar utveckling. Ambitionen bör också vara att göra denna typ av prövning stegvis och så tidigt som möjligt i processen från prospektering till färdig gruva.

En ordning i denna riktning, med tydliga rapporteringskrav, skulle med viss automatik säkerställa transparens kring de frågor som är centrala i ett hållbarhetsperspektiv, och grundläggande i miljöbalkens portalparagraf. Med en tidig och bredare prövning skulle det också leda till att underlag vid prövning blir mer gediget, vilket kan garantera en balanserad debatt inför och vid nyetableringar samt underlätta trovärdig marknadsbedömning till gagn för såväl stora som små investerare. Men viktigast är att den slutgiltiga prövningen ger möjlighet att säkerställa en sammanhållen lokal utveckling där kommunens ställning tydliggörs.

För nationen är det avgörande att skapa förutsättningar för tillväxt, att ha ett långsiktigt perspektiv samt att samhällsutvecklingen i stort garanteras. Vi ser många fördelar med svensk gruvnäring och den utveckling man bidrar till lokalt. Men i en intensiv utvecklingsfas behöver vi säkerställa att trovärdigheten hos marknadens aktörer säkerställs och att lokalsamhällets utmaningar hanteras.

Stockholm den 2 oktober 2013

Tomas Nilsson (S)

Isak From (S)